

A photograph of a woman with her hair in a bun, wearing a dark cardigan, hugging a young child from behind. The child is wearing a dark hoodie. In the background, another person with long hair is seen from behind, wearing a dark dress. The setting appears to be an indoor space, possibly a home or a community center, with warm lighting.

Målrettet støtte til forældre med anbragte børn

Indsatsbeskrivelse

Januar 2023

Publikationen er udgivet af

Socialstyrelsen

Edisonsvej 1

5000 Odense C

Tlf.: 72 42 37 00

E-mail: info@socialstyrelsen.dk

www.socialstyrelsen.dk

ISBN: 978-87-94371-42-1

Indhold udarbejdet af

PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret

Revisionspartnerselskab (PwC) for

Socialstyrelsen.

Udgivet januar 2023

Indhold

Indhold	1
1. Indledning	2
Forældre i udsatte positioner	2
Indsatsen kort fortalt	3
Målgruppe	4
Formål	5
Lovgrundlag	5
2. Organisering og kompetencebehov	6
Et tæt tværprofessionelt samarbejde	6
Kompetencebehov	7
3. Indsatsens faser	8
1. Opstartsfasen	8
2. Forandringsfasen	9
3. Vedligeholdelsesfasen	9
4. Kerneelementer	11
Kriseinformeret praksis	12
Ressourcefokuseret tilgang	16
Målrettet forældrehandleplan	19
Individuelt tilpasset støtte	22
Tæt tværfagligt samarbejde	25
5. Forandringsteori	28

1. Indledning

Forældre spiller en helt central rolle for børns opvækst, trivsel og grundlæggende udvikling. Det gælder også for børn, som er anbragt uden for hjemmet, hvor en stor andel bevarer kontakten til deres forældre, selvom de kan have oplevet omsorgssvigt.¹ Ifølge serviceloven har barnet krav på at se sine forældre og forældrene på at opretholde kontakten med barnet, medmindre det er til skade for barnet. Uanset hvad baggrunden for anbringelsen er, og uanset om anbringelsen er midlertidig eller længerevarende, vil forældrene og deres måde at være sammen med deres barn på have en betydning for børnenes trivsel og udvikling samt for anbringelsesforløbet.²

Måltrettet støtte til forældre med anbragte børn er en indsats, som understøtter en aktiv inddragelse af forældrene i alle faser af et anbringelsesforløb og sætter fokus på forældrenes ressourcer. Formålet med indsatsen er at styrke forældrekompetencerne og styrke samarbejdet med kommune og anbringelsessted. Indsatsen skal bidrage til at sikre større stabilitet i anbringelsesforløbene og mere ro i samværet og kontakten mellem barn og forældre med henblik på at øge trivsel og stabilitet i det anbragte barns liv.

Resultaterne fra afprøvningen af indsatsen viser bl.a., at den målrettede støtte bidrager til at skabe ro i anbringelserne; der er færre konflikter og derfor også bedre muligheder for at fokusere på barnets behov og udvikling. Herudover giver indsatsen et bedre billede af forældrenes potentiale som afsæt for udviklingen af personlige færdigheder og forældrekompetencer.

Indsatsbeskrivelsen er udviklet på baggrund af en målgruppeanalyse, en systematisk litteraturkortlægning af eksisterende indsatser, interviews med forældre med anbragte børn samt casebesøg på udvalgte anbringelsessteder og i kommuner, der er identificeret som havende lovende praksis på området.³

Indsatsbeskrivelsen er løbende opdateret, i takt med at de fire kommuner, som har været med til at udvikle indsatsen, har gjort sig erfaringer. Indsatsen er opdelt i tre faser – opstart, forandring og vedligeholdelse – som udgør den overordnede struktur for indsatsen. Indsatsen omfatter fem kerneelementer, som er retningsanvisende for praksis på tværs af de tre faser.

Forældre i udsatte positioner

Forældre til anbragte børn er ofte i udsatte positioner. Målgruppeanalysen på registerdata fra Danmarks Statistik beskriver gruppen af forældre til anbragte 0-17-årige.⁴ Analysen viser, at ca. 90 % af forældrene er i en udsat position med høj sandsynlighed for at have en psykiatrisk lidelse, at være enlig forsørger, at have lav uddannelsesgrad og/eller selv at have været anbragt som ung.

Samtidig peger både forskning og praksiserfaringer på, at barnets forældre har en stor betydning for, at en anbringelse lykkes.⁵ Forældrene kan imidlertid ofte nære stor mistillid til

¹ University, College Lillebælt, Inquiry, Partners & Socialstyrelsen (2012). Håndbog om forældresamarbejde

² Falch-Eriksen (2016). *Foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn – familievernets rolle og foreldrenes krise, mestring og endring*. NOVA Velfærdsforskningsinstituttet, Høgskolen Oslo og Akershus. 9/16.

³ PwC og VIVE (2019). *Måltrettet støtte til forældre til anbragte børn og unge - Vidensafdækning*.

⁴ Lausten, M. og Graa Andreassen, A. (2019). *Karakteristik af udsatte forældre, 2019*.

⁵ Sen, R. & Broadhurst, K., (2011). *Contact between children in out-of-home placements and their family and friends networks: A research review*; University College Lillebælt, Inquiry, Partners & Socialstyrelsen (2012). *Håndbog om forældresamarbejde*.

kommunen og opleve manglende gennemsigtighed, involvering, indflydelse og kommunikation i forhold til deres barns anbringelse.⁶

I interviews fra den indledende vidensafdækning giver flere forældre udtryk for, at selve anbringelsen af barnet kan være en voldsom oplevelse, og de kan opleve, at der ikke bliver taget hånd om deres sorg, og at de ikke bliver inddraget tilstrækkeligt. Vidensafdækningen viser også, at de i samarbejdet med kommunens myndighedsafdeling kan opleve at blive dømt på ting fra deres egen barndom, og generelt kan forældrene føle sig misforstået og opleve mistillid fra de fagprofessionelle. Forholdet til anbringelsesstedet kan ligeledes være vanskeligt – særligt magtbalancen kan være udfordrende, og forældrene kan have brug for at blive anerkendt og inddraget som ressource. Disse uhensigtsmæssige oplevelser kan medvirke til, at barnet ikke oplever stabilitet i anbringelsen, at barnet mistrives og har en belastende relation til forældrene.⁷

Indsatsen kort fortalt

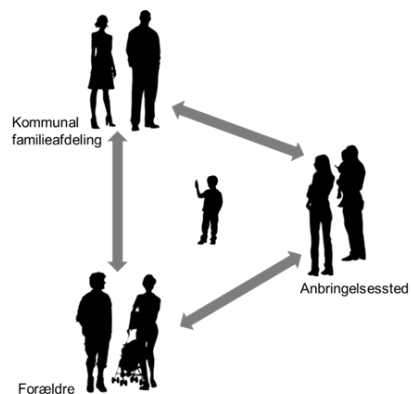
Vidensafdækningen viser, at en målrettet støtte til forældre med anbragte børn kræver et fokuseret og individuelt tilpasset forløb, hvor der arbejdes handlingsanvisende og konkret med at styrke forældrekompetencerne. Der sættes få, konkrete mål for forløbet med udgangspunkt i forældrenes egen motivation, og der arbejdes hen imod, at forældrene kan varetage et større ansvar for deres børn, i det omfang barnet ønsker det, og at mindre indgribende foranstaltninger på sigt kan sættes i værk.

Samtidig er der fokus på at sikre et godt samarbejde mellem forældrene, anbringelsesstedet og den kommunale myndighed gennem en tæt involvering af forældrene, ved at forældrene regelmæssigt får information om barnet, og ved at der opretholdes eller skabes gode relationer mellem barnet og forældre, søskende eller andre pårørende.

Det er karakteristisk for indsatsen, at den er organiseret som et tæt samarbejde på tværs af myndighedsrådgivere, fagpersoner, der arbejder med behandling og støtte til forældrene (familiebehandlere, samværskonsulenter, § 54-støttepersoner mv), samt familieplejekonsulenter, plejeforældre og fagpersoner på anbringelsessteder. Der afholdes tværfaglige møder med henblik på at sikre en god koordination og fælles fokus med udgangspunkt i forældrenes motivation og ønsker.

Med udgangspunkt i vidensafdækningen er der identificeret fem kernelementer, der fremstår som lovende fra et borgerperspektiv, og som umiddelbart er realistiske i drift, herunder:

- Kommunerne arbejder i forløbet ud fra en **kriseinformeret** praksis, hvor forældrene støttes i at håndtere deres sorg, og der løbende følges op på deres sorgproces, så forældrene på kort sigt føler sig set og hørt i deres sorg.

⁶ Se eksempelvis: Karmsteen, K., Frederiksen S., Mørch F. H., & Hestbæk, A-D. (2018). Kontinuitet i anbringelser. Delrapport II: Når forældre og forvaltning mødes. København: VIVE.

Höjer, I. (2011). Parents with Children in Foster Care - How Do They Perceive Their Contact with Social Workers? Practice: Social Work in action, 23(2), s. 111–123.

Morriss, L. (2018). Haunted futures: The stigma of being a mother living apart from her child(ren) as a result of state-ordered court removal. The Sociological Review, 66(4), s. 816–831.

⁷ PwC og VIVE (2019). Målrettet støtte til forældre til anbragte børn og unge - Vidensafdækning.

- Der arbejdes intensivt med at afdække forældrenes **ressourcer** og sætte dem i spil, så forældrene bliver opmærksomme på egne ressourcer og ressourcer i deres netværk og oplever, at disse forbedres.
- Der udarbejdes en **målrettet forældrehandleplan**, hvor forældrene inddrages i at opstille få konkrete mål, som tager udgangspunkt i deres motivation, og hvor målsætninger for forældrene er klare. Dette vil på kort sigt motivere forældrene til at arbejde målrettet for at nå de opsatte mål.
- Forældrene får individuelt tilpasset støtte, som er handlingsorienteret og tilpasset deres behov, og hvor de støttes med udgangspunkt i egen motivation og ressourcer, så de på kort sigt vil opleve, at støtten passer til dem.
- Kommunerne etablerer et **tæt tværfagligt samarbejde**, hvor forældrenes forløb koordineres med alle relevante parter, så forældrene oplever en mere sammenhængende indsats og et godt samarbejde med plejefamilien/ anbringelsesstedet og kommunen.

Indsatsen strækker sig over 16-48 uger og er struktureret i tre faser – opstartsfasen, forandringsfasen og vedligeholdelsesfasen. Både strukturen og kernelementerne udfoldes yderligere i nærværende indsatsbeskrivelse.

Om Målrettet støtte til forældre med anbragte børn

Med satspuljeaftalen for 2019-2022 blev der sat fokus på virksomme indsatser til udsatte børn, unge og deres familier, bl.a. med projektet *Målrettet støtte til forældre med anbragte børn*. Projektet har haft til formål at udvikle en indsats, som har fokus på at forbedre forældrekompetencer, skabe øget ro og stabilitet i samværet mellem forældre og barn samt forbedre samarbejdet mellem forældre, kommune og anbringelsessted. Målet er på sigt at forbedre barnets trivsel og undgå sammenbrud og skift i anbringelsen.

Projektet er gennemført i perioden 2020-2022, hvor fire kommuner – Aarhus, Halsnæs, Herning og Vordingborg – har modnet indsatsen til forældre med anbragte børn med projektstøtte fra Socialstyrelsen, PwC og VIVE. Socialstyrelsen er opdragsgiver, mens PwC har ydet implementeringsstøtte til kommunerne, og VIVE har været ansvarlig for evalueringen.

Målgruppe

Målgruppen for indsatsen er forældre til børn og unge i aldersgruppen 0-17 år, som er anbragt i plejefamilie eller på døgninstitution/opholdssted af primært sociale årsager. Med forældre menes både biologiske forældre og andre voksne, der udfylder en forældre lignende rolle i barnets liv. De voksne skal dog udfylde en de facto forældrerolle, og målgruppen inkluderer således ikke øvrige personer fra barnets familie og netværk, såsom bedsteforældre mv.

Forældre til anbragte børn og unge, der som den primære årsag er anbragt som følge af fysisk eller kognitiv funktionsnedsættelse, er ikke omfattet af målgruppen.

Indsatsen kan med fordel opstartes i forbindelse med anbringelsen, men det er også muligt at iværksætte målrettet støtte til forældre, hvor børnene har været anbragt gennem længere tid.

Herudover er det vigtigt, at forældrene er motiverede for at indgå og deltage aktivt i forløbet.

Formål

Formålet med en målrettet støtte til forældre med anbragte børn er at styrke forældrenes kompetencer og relationen til deres barn. Hensigten er også at sikre et godt samarbejde mellem forældre, kommune og anbringelsessted og understøtte ro og stabilitet i kontakten mellem barn og forældre.

På sigt skal den styrkede indsats medvirke til, at:

- give børnene en oplevelse af øget ro og stabilitet i relationen til deres forældre
- sikre et mere stabilt anbringelsesforløb for børnene
- forbedre børnenes generelle psykiske trivsel
- sikre færre sammenbrud i anbringelserne og hjemgivelse, hvor det vurderes hensigtsmæssigt.

Lovgrundlag

Indsatsen skal tilrettelægges som et støttetilbud inden for de støttemuligheder, der er i henhold til serviceloven⁸, hvor man bl.a. kan yde rådgivning, behandling eller praktisk og pædagogisk støtte med fokus på at styrke forældrenes evne til at udfylde forældrerollen og være positive medspillere i forhold til at forbedre deres barns udvikling.

Støtten til forældre gives primært efter § 54 i serviceloven. Støtten efter § 54 er opdelt i to hoveddele; støtteperson efter stk. 1 og anden relevant støtte efter stk. 2:

- § 54, stk. 1: Kommunalbestyrelsen skal tilbyde forældremyndighedens indehaver en støtteperson i forbindelse med barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, jf. § 54, stk. 1.
- §54, stk. 2: Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om støtte til forældrene efter stk. 1, efter § 52, stk. 3, eller efter anden lovgivning. Støtten skal så vidt muligt medvirke til at løse de problemer, som har været årsag til anbringelsen med henblik på at støtte forældrene i at varetage omsorgen for barnet eller den unge ved en eventuel hjemgivelse eller i samvær med barnet eller den unge under anbringelsen. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte en særskilt plan for støtten til forældrene.

⁸ Lov om social service § 54

2. Organisering og kompetencebehov

Et tæt tværprofessionelt samarbejde

Den målrettede støtte leveres af og i samspil mellem en række forskellige fagprofessionelle, og samarbejdet mellem aktørerne, der er involveret i støtten til forældrene, er typisk væsentligt større end tidligere. På den baggrund er det vigtigt for at kunne lykkes med indsatsen, at man er opmærksom på, hvordan indsatsen er organiseret, hvilke roller de forskellige fagprofessionelle har i indsatsen, og hvordan det tværfaglige samarbejde understøttes bedst.

Nedenfor uddybes rollefordelingen.

Myndighedsrådgiver: Myndighedsrådgiveren i barnets sag vil ofte være central i forhold til udarbejdelse af og opfølgning på forældrehandleplanen – ofte vil familiebehandleren dog også kunne bidrage hertil med forældrenes samtykke ved at hjælpe forældrene med at formulere gode mål for indsatsen. I de deltagende kommuner har rådgiverne ofte fået en stor rolle i forhold til at sikre koordinering mellem aktørerne i indsatsen og fx indkalde til fælles møder, hvis denne opgave ikke har været placeret ved en tovholder.

Familiebehandler: En meget væsentlig del af indsatsen består i, at der tilknyttes en familiebehandler til forældrene. Familiebehandlernes arbejder bl.a. med at bearbejde forældrenes følelser i relation til anbringelsen, støtte forældrene i, hvordan de konkret kan arbejde hen imod målene i forældrehandleplanen, og støtte forældrene i kontakten med fx rådgiver og anbringelsessted. Familiebehandlernes kan desuden have en vigtig rolle i forhold til at give forældrene en individuelt tilpasset støtte, fx bearbejdelse af krisen, udvikling af forældrenes mestringsevne eller mentaliseringsevne eller ved at yde praktisk pædagogisk støtte.

Familieplejekonsulent/Anbringelseskonsulent: Familieplejekonsulenter eller anbringelseskonsulenter støtter og sparrer med anbringelsesstedet (herunder plejefamilier) om anbringelsen, herunder med fokus på hvilken betydning den målrettede støtte til forældrene har for anbringelsen. Konsulenterne deltager i møder med de øvrige aktører i *Målrettet støtte til forældre med anbragte børn* og har en vigtig rolle som bindeled til anbringelsesstedet.

Anbringelsessted/Plejefamilie: Anbringelsesstederne har ligeledes en vigtig rolle i den målrettede støtte, da forældrene ofte vil have løbende dialog og samarbejde med anbringelsesstedet om fx samvær. Det er derfor vigtigt, at anbringelsesstederne er informeret om indsatsen og gerne også indgår i de tværprofessionelle møder, som er en del af indsatsen, med henblik på at de kan bakke op om forældrenes forløb.

Øvrige aktører, som er relevante i den enkelte sag: Ud over ovenstående kan der også være andre aktører, som det er relevant at inddrage i den målrettede støtte, herunder på fælles møder. Det kan være samværskonsulenter, § 54-støttepersoner eller andre, som er involveret i at støtte familien i forbindelse med anbringelsen. Mange forældre vil herudover have indsatser i regi af andre forvaltninger, fx jobcenter eller misbrugscenter, som det kan være vigtigt at koordinere med.

Tovholder/Projektleder: *Målrettet støtte til forældre med anbragte børn* kræver en høj grad af samarbejde og fælles mindset på tværs af forskellige faggrupper. Derfor vil det ofte være vigtigt, at der i kommunen er en tovholder eller projektleder, som understøtter dette, fx ved at sikre at der bliver indkaldt til faste tværfaglige møder i de enkelte sager, at mødedeltagerne har samme ressourcerorienterede fokus og arbejder efter en fælles struktur, samt at de forskellige faggrupper får samme indføring i og forståelse af indsatsen og forskellige aktørers roller heri. Ikke mindst under implementeringen af *Målrettet støtte til forældre med anbragte børn* er tovholderen/projektlederen vigtig, fordi der her er flere nye elementer for fagpersonerne, herunder den ressourcerfokuserede tilgang, aktiv støtte til forældrene og systematisk arbejde med forældrehandleplaner. I implementeringsfasen er det også en fordel at have en samlet implementeringsgruppe med deltagelse fra de involverede faggrupper.

Kompetencebehov

I den målrettede støtte bringes kommunens eksisterende kompetencer og indsatser – fx familiebehandling, praktisk-pædagogisk støtte og støttet samvær – i spil i forhold til forældre med anbragte børn. Fagpersonerne, som yder den målrettede støtte, kan derfor i vidt omfang trække på deres eksisterende viden og kompetencer.

Det er dog kritisk, at alle fagpersoner rundt om forældrene arbejder ud fra et udviklende mindset og en løsningsfokuseret tilgang med henblik på at understøtte, at forældrene kan udvikle sig, og at der tages udgangspunkt i netop deres motivation og ressourcer.

Det udviklende mindset understreger, at fagpersonernes tro på, at forældrene kan lykkes, er et væsentligt element i indsatsen.⁹ Forældrene skal opleve tillid til, at de kan udvikle sig – uanset årsagen til anbringelsen og deres aktuelle situation. Mindsettet kommer bl.a. til udtryk i den måde, forældrene mødes på, i tilrettelæggelsen af indsatsen ud fra forældrenes motivation og ønsker og i den måde, forældrene omtales på af fagpersonerne. Det udviklende mindset kan med fordel formidles og trænes på kompetenceudvikling, hvor alle fagpersoner omkring familierne deltager sammen, samt i løbende supervision i sagerne.

Erfaringerne viser, at netop fælles kompetenceudvikling i det udviklende mindset på tværs af fx rådgivere, familiebehandlere, plejefamiliekonsulenter og samværskonsulenter er en god måde at igangsætte det tætte tværfaglige samarbejde på, som er en vigtig del af indsatsen.

Den løsningsfokuserede tilgang (LØFT) kan ligeledes bidrage til at sikre den rette tilgang til forældrene. LØFT er en analysestrategi, som bruges til dels at drage læring fra fortidens succeser frem for fortidens nederlag og dels at rette fokus mod fremtidens mål frem for en forståelse af problemet.¹⁰ Det er en fordel at gennemføre kompetenceudvikling i LØFT, inden den målrettede støtte implementeres.

⁹ Carol S. Dweck (2006). *Mindset - The New Psychology of Success*

¹⁰ Insoo Kim Berg & Peter De Jong (2006): *Løsningsfokuserede samtaler*

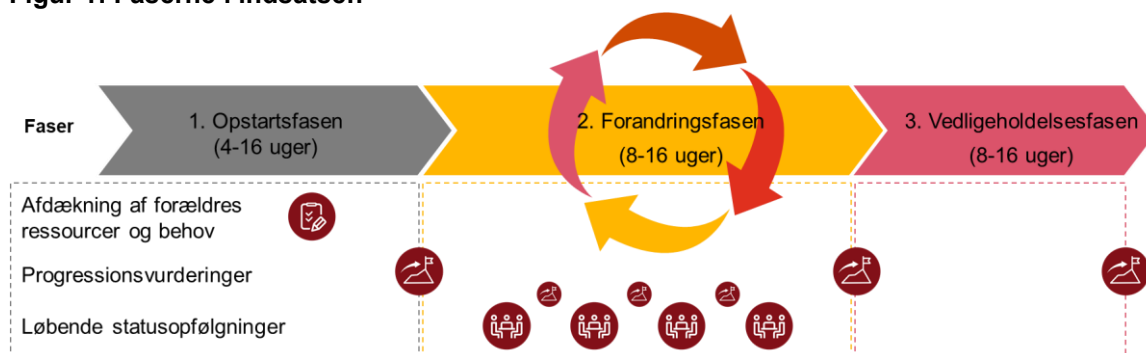
3. Indsatsens faser

Strukturen på indsatsen er baseret på praksiserfaringer og forskning om målgruppen, der identificerer tre faser, som det er relevant at tage højde for i arbejdet med forældre til anbragte børn.¹¹ Faserne kan bruges i tilrettelæggelsen af det enkelte forløb, men også til at dimensionere indsatsen på tværs af forløb.

I det følgende beskriver vi de tre faser, som fremgår af figuren nedenfor. Varigheden af den enkelte fase varierer afhængigt af den enkelte families behov og af, hvorvidt der er tale om et eksisterende forløb eller en ny anbringelse.

Inden den målrettede støtte iværksættes, er det vigtigt, at der er en indledende dialog med forældrene, hvor forældrenes motivation og ønsker belyses, og det afklares, om de ønsker at indgå i den målrettede støtte. Hvis forældrene ikke er motiverede for at indgå, vil de heller ikke få et tilstrækkeligt udbytte af den målrettede støtte, så denne indledende dialog er vigtig.

Figur 1: Faserne i indsatsen

Det skal understreges, at kernelementerne, der præsenteres nærmere i kapitel 4 nedenfor, er gennemgående i forhold til faserne. Alle kernelementerne er således relevante i de tre faser, men der kan være forskel på, hvordan de udmøntes i faserne. Dette udfoldes nærmere i præsentationen af det enkelte kernelement.

1. Opstartsfasen

Formålet med denne fase er at sætte tidligt ind og skabe sikkerhed og tryghed for forældrene og tilbyde dem krisehjælp i forbindelse med anbringelsen. Forældrene skal støttes i at håndtere eventuel modstand og negative følelser, som kan opstå, når barnet bliver anbragt, og der kan være behov for at arbejde med at opbygge forældrenes tillid. På baggrund af resultater fra vidensafdækningen¹² vurderes det, at en indsats i denne type krisesituation som minimum skal vare en måned. Derfor er varigheden af fase 1 4-16 uger.

Erfaringer fra anvendelsen af indsatsen viser, at der skal tages hånd om forældrenes eventuelle krise, førend det er muligt at udarbejde en handleplan og at arbejde med forældrenes motivation og ressourcer gennem den individuelt tilrettelagte støtte. I nogle tilfælde kan dette med fordel ske meget tidligt i forløbet og allerede, når man ved, at der kan blive tale om en

¹¹ Falch-Eriksen (2016). *Foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn – familievernets rolle og foreldrenes krise, mestring og endring*. NOVA Velfærdsforskningsinstituttet, Høgskolen Oslo og Akershus. 9/16.

¹² PwC og VIVE (2019). *Målrettet støtte til forældre til anbragte børn og unge - Vidensafdækning*.

anbringelse – i andre tilfælde har forældrene behov for at bearbejde deres sorg. Dette kan i nogle tilfælde hænge sammen med, om der er tale om en frivillig anbringelse eller en anbringelse uden samtykke, hvor forældrene ofte ikke er parate til indsatsen med det samme.

De hidtidige erfaringer viser, at der er brug for en opstartsfasen i både nye og eksisterende anbringelser, for at sikre at forældrene har bearbejdet anbringelsen, og hermed også etablere det rette fundament for samarbejdet i forløbet. Dog er der i nye anbringelser typisk brug for en længere opstartsfasen, da der her ofte vil være en mere akut krise og kaos på flere fronter i familien. I fasen påbegyndes desuden det motiverende og ressourcefokuserede arbejde med forældrene, herunder afdækningen af forældrenes behov, ønsker og forudsætninger, som skal ligge til grund for forandringsfasen.

2. Forandringsfasen

Formålet med denne fase er at støtte forældrene i forhold til deres rolle i barnets liv. Nogle forældre vil arbejde aktivt med en forandring af de forhold, som ligger til grund for anbringelsen, så hjemgivelse af barnet bliver mulig, mens andre vil have brug for at arbejde med deres nye livssituation, hvis anbringelsen er længerevarende.

Uanset om der er et mål om hjemgivelse, eller det er en længerevarende anbringelse, skal der arbejdes med forældrenes relation til anbringelsesstedet, relationen til barnet og deres forældrekompetencer, ud fra et mål om at forældrene kan varetage ansvaret for deres barn og være en del af barnets hverdag, i det omfang barnet ønsker det. På sigt er det målet, at dette arbejde vil skabe øget kvalitet, ro og stabilitet i samværet og kontakten mellem barn og forældre.

Forskellige forældre kan have forskellige behov, ønsker og forudsætninger i denne fase. I forandringsfasen er der derfor behov for at gennemføre en individuelt tilpasset indsats, hvor de relevante kommunale tilbud sammensættes som en integreret del af en sammenhængende indsats. Det kan fx være familiebehandling og/eller praktisk pædagogisk støtte, men det kan også for nogle forældre være misbrugsbehandling. For at sikre fokus og fremdrift i indsatsen er der en hyppig opfølgning på status i denne fase (fx hver anden uge), og varigheden er sat til 8-16 uger.¹³

Efter 8-16 ugers intensiv forandringsfase vurderes forældrenes progression og situation, og det vurderes, om der er behov for at iværksætte en ny 8-16-ugers indsats i forandringsfasen, eller om forældrene kan gå videre til vedligeholdelsesfasen. Erfaringer fra afprøvningen af indsatsen viser dog, at forældrene i mange tilfælde har behov for en længere indsats i forandringsfasen.

3. Vedligeholdelsesfasen

Formålet med vedligeholdelsesfasen er at støtte forældrene i at vedligeholde den positive udvikling, der har været i familien i løbet af fase 2. Overgangen til vedligeholdelsesfasen kan dog også for nogle forældre markere, at forældrene ikke vurderes at kunne udvikle sig mere, og at det derfor er relevant at overgå til en mindre intensiv indsats.

For nogle forældre vil vedligeholdelsesfasen derfor have fokus på at støtte familien i hjemmet efter en hjemgivelse, hvor familien med tiden bliver selvhjulpel eller overgår til almindelige forebyggende foranstaltninger. For andre forældre vil vedligeholdelsesfasen handle om at støtte

¹³ Forskning viser, at indsatser, der specifikt arbejder med forældre-barn tilknytning til småbørnsforældre er mest effektive, når de anvender et begrænset antal sessioner (færre end 16 sessioner) og har et klart fokus på forældrenes adfærd og handlemønstre. Se Bakermans-Kranenburg, M. J., Van Ijzendoorn, M. H., & Juffer, F. (2003). *Less is more: meta-analyses of sensitivity and attachment interventions in early childhood*. Psychological bulletin, 129(2), 195.

forældrene i samværet med det anbragte barn, men indsatsen vil have en lavere intensitet end tidligere, fordi forældrene nu er i stand til at trække på egne og netværkets ressourcer.

Der kan også være forældre, hvor anbringelsen af barnet fortsætter, selvom de har arbejdet frem mod en hjemgivelse. I disse tilfælde kan der indtræffe en ny krise hos forældrene, som de har brug for støtte til.

Vedligeholdelsesfasen er typisk lige så lang som forandringsfasen, men indsatsen leveres med lavere intensitet.¹⁴ Derfor er varigheden af fase 3, tilsvarende fase 2, sat til 8-16 uger, hvorefter der sker en vurdering af forældrenes progression og situation, og den relevante støtte, fx et ny vedligeholdelsesforløb a 8-16 uger, iværksættes på baggrund heraf.

Erfaringer fra afprøvningen af indsatsen viser, at forældrene ofte har behov for støtte, også efter afslutningen på den målrettede støtte. Det kan eventuelt være i form af en "livline", så de kan henvende sig igen, hvis de oplever behov, eller et tilbud med lav intensitet (fx lettere bostøtte, jf. § 85, en støtteperson, jf. § 54, stk. 1, eller støttet samvær). Nogle forældre har glæde af tilbud i civilsamfundet – det kan fx være netværksstøtte fra Røde Kors eller andre lokale tilbud.

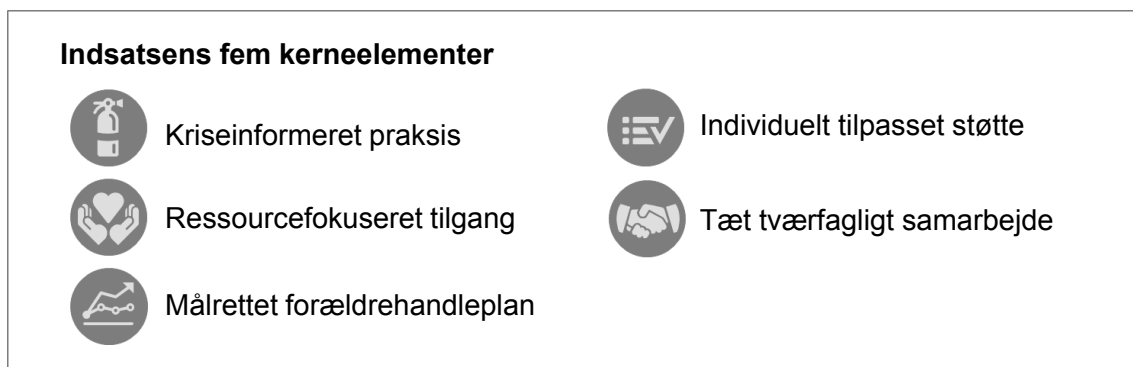
¹⁴ PwC og VIVE (2019). *Målrettet støtte til forældre til anbragte børn og unge – Vidensafdækning*. Se også andre indsatser på det sociale område, hvor der efter en intensiv forandringsfase følger en mindre intensiv opfølgings- eller vedligeholdelsesfase (fx MOVE – en metode til rusmiddelbehandling til unge, som findes på Socialstyrelsen.dk).

4. Kerneelementer

Indsatsen er baseret på fem kerneelementer, som giver retning og understøtter den konkrete praksis. Kerneelementerne er udvalgt og formuleret på baggrund af en litteraturkortlægning af videnskabelig viden om indsætter målrettet forældre til anbragte børn, interviews med forældre med anbragte børn samt en række casebesøg hos kommuner og anbringelsessteder, som kan siges at have en lovende praksis.¹⁵ Kerneelementerne er løbende blevet udviklet i projektperioden på baggrund af de fire kommuners praksiserfaringer.

Fælles for de fem kerneelementerne er, at de er styrende for den måde, der arbejdes på i alle indsatsens faser, og at de skal omsættes i den konkrete praksis.

Figur 2: Indsatsens kerneelementer

Gennemgående tilgange

Der er nogle få centrale tilgange, som har vist sig at være kritiske, for at de involverede fagpersoner kan yde en målrettet støtte til forældre med anbragte børn. De to tilgange er også nævnt under beskrivelsen af kompetencebehov i kapitel 2. Disse understøtter således ikke et specifikt kerneelement, men bruges generelt i arbejdet med forældrene, herunder:

- **Et udviklende mindset** handler om at tage udgangspunkt i forældrenes styrker og bygge videre på det, der virker for forældrene, samt vise, at der er tillid til, at forældrene kan udvikle sig.¹⁶ Tilgangen afspejles også i *Recovery*, der er en tilgang til socialt arbejde, som har fokus på, at borgere kan "komme sig" og overvinde fx psykiske vanskeligheder. *Recovery* handler om at skabe sig et meningsfuldt og tilfredsstillende liv, sådan som personer selv definerer det.¹⁷
- **Den løsningsfokuserede tilgang** (LØFT) er en analysestrategi, som bruges til dels at drage læring fra fortidens succeser frem for fortidens nederlag og dels at rette fokus mod fremtidens mål frem for en forståelse af problemet. LØFT anvendes bl.a. i dialogen med forældrene om mål i handleplanen og den løbende opfølgning.¹⁸

¹⁵ PwC og VIVE (2019). *Målrettet støtte til forældre til anbragte børn og unge – Vidensafdækning*.

¹⁶ Carol S. Dweck (2006). *Mindset - The New Psychology of Success*.

¹⁷ Mike Slade m.fl. (2008), *Recovery – Fra begreb til virkelighed*

¹⁸ Insoo Kim Berg & Peter De Jong (2006): *Løsningsfokuserede samtaler*

I det følgende er de fem kernelementer i indsatsen til forældre beskrevet nærmere. Under hvert kerneelement uddybes praksisimplikationer, som er eksempler på, hvordan man i praksis kan arbejde med det pågældende kerneelement. Praksisimplikationerne bygger på litteraturkortlægningen, casebesøg og de fire kommuners egne praksiserfaringer. Herudover præsenteres de metoder og redskaber, som enten i litteraturkortlægningen eller i kommunernes arbejde har vist sig at understøtte arbejdet med det respektive kerneelement.

Kriseinformeret praksis

HVAD

Anerkend forældrenes oplevelse af krise med henblik på at forebygge en negativ, affektbaseret forældrereaktion.

HVORFOR

Forældre, der har fået anbragt deres barn, vil – afhængigt af omstændighederne og deres eget personlige beredskab – ofte komme i krise. Mange vil have behov for støtte for ikke at blive fastlåst i krisesituationen og for at undgå gentagne kriser med traumatisering og udvikling af psykiske helbredsproblemer til følge.¹⁹

En krise kan forstås som en svær psykisk belastning, hvor ens personlige livserfaringer og mestringsevner ikke er tilstrækkelige til at håndtere situationen.²⁰

Forældre, hvis barn er blevet anbragt, vil ofte have svært ved at forstå situationen og baggrunden for anbringelsen. De vil være stillet i en situation, de ikke selv kan håndtere.²¹ Dette kan blive forstærket af, at anbringelse ofte kommer på tale under pressede livsomstændigheder²², hvor forældrene har været igennem en række kriser, de har haft svært ved at håndtere. En anbringelse vil derfor ofte være en voldsom oplevelse, der kan kræve støtte til forældrene i umiddelbar forlængelse af anbringelsen.²³ For nogle forældre er hjemgivelse ikke en mulighed, og der kan være behov for en længerevarende bearbejdning af tab og sorg, der kan følge med den nye livssituation. For en del vil det være en livssituation, hvor de fortløbende bliver mindet om deres tab, som både kan omfatte tab af tæt samvær med deres barn og et psykisk tab ved oplevelsen af ikke at have tilstrækkelig forældreevne.

Personer i krise vil uden den rette støtte ofte risikere en negativ udvikling med forværret uligevægt til følge.²⁴ En negativ kriseudvikling vil kunne udvikle sig til en eksistentiel krise, der kan betyde oplevelse af meningsløshed med livet og tab af forbindelse til andre. Der vil kunne udvikles belastnings- og traumereaktioner, som vedvarende påvirker individets funktionsevne og mentale, fysiske og sociale trivsel i negativ retning.

¹⁹ Cavaiola, A. A., & Colford, J. E. (2018). *Crisis intervention: A practical guide*.

²⁰ Videbech, P. (2022). Krisehjælp. Fra <https://www.sundhed.dk/borger/patienthaandbogen/akutte-sygdomme/foerstehjaelp/foerstehjaelpsprincipper/krisehjaelp/>

²¹ Hestbæk, Anna-Dorthe (2019) Forældre til anbragte – set gennem kontinuitets-undersøgelsens linse. Oplæg ved RIFT temadag

²² Hald Andersen, S., & Jensen, B. (2016). *Anbringelser: Historik, omfang, årsager og virkemidler*.

²³ Hestbæk, Anna-Dorthe (2019) Forældre til anbragte – set gennem kontinuitets-undersøgelsens linse. Oplæg ved RIFT temadag

²⁴ Kanel, K. (2015). *A guide to crisis intervention*.

Potentielle gevinster

Den kriseinformerende praksis har en række potentielle gevinster for forældrene. Den kriseinformerende praksis kan forhindre, at krisen vokser sig større og på sigt kommer til at præge forældrenes reaktioner og handlinger. Forældrene vil dermed have lettere ved at være i og håndtere krisen og opleve, at støtten gør det lettere for dem at fokusere på andre ting i deres liv og arbejde med deres forældrekompetencer.²⁵ På den måde understøttes stabiliteten i anbringelsen. Evalueringen af indsatsen viser, at forældrene oplever, at den kriseinformerende indsats har bidraget til, at de bedre har kunnet forstå og rumme deres følelser i relation til anbringelsen.

HVORDAN

I en kriseinformeret praksis tilrettelægges støtte til forældrene, for at forhindre at krisen vokser sig større og på sigt kommer til at præge forældrenes reaktioner og handlinger. Den kriseinformerende praksis er koblet til indsatsens faser.²⁶

I opstartsfasen etableres en stærk samarbejdsrelation til forældrene med fokus på empati og aktiv lytning. I forandringsfasen identificeres problemfelter og vilkår for anbringelsen, og der ydes ressourcefokuseret støtte, som udvider selvindsigt og mulighed for omformuleringer (re-frame) samt giver forældrene muligheder for mestringsoplevelser. Endelig sker der i vedligeholdelsesfasen en videreudvikling af mestringsfærdigheder, og der arbejdes med at fastholde forældrenes succeser.

Hvis forældrene skal kunne udvikle sig i det videre forløb, er det vigtigt, at alle aktører rundt om forældrene er opmærksomme på forældrenes sorg og tilpasser deres samarbejde med forældrene til forældrenes sorgproces. Der skal arbejdes med at skabe tillid og tryghed hos forældrene i forbindelse med en anbringelse. Forældrene skal tilbydes støtte til at håndtere de negative følelser og den sorg, der er forbundet med anbringelsen. Herudover kan man med fordel sætte forældrenes viden om barnet i spil og give forældrene plads til at spille en aktiv rolle, så de oplever krisen som mindre.

I det følgende udfoldes eksempler på de implikationer, som den kriseinformerende praksis har på forskellige tidspunkter i løbet af en anbringelse:

I forbindelse med iværksættelsen af anbringelsen skal man være opmærksom på, at:

- Kriser kan være tydelige, hvis de indebærer en konflikt, men det er vigtigt at have blik for, at kriser kan komme til udtryk på mange forskellige måder, fx ved at forældrene udebliver fra møder. I nye anbringelser kan det forventes, at kriser opstår, mens der i ældre anbringelser skal være en særlig opmærksomhed på, hvorvidt forældrene eventuelt har fortrængt krisen.
 - Få hurtigt et team på plads omkring forældrene, så der sikres klar rollefordeling og skabes et overblik over, hvad der skal ske. I forbindelse med nye anbringelser bør dette ske i god tid inden selve anbringelsen.
 - Første gang forældrene hører om en påtænkt anbringelse, kan de blive ramt af en stor sorg. De kan befinde sig i en choktilstand og opleve en stor tomhed. Derfor er det vigtigt at afklare en række punkter: *Har forældrene nogen at tale med, når de kommer hjem? Er de i stand til selv at komme hjem, hente barnet mv.? Har de behov for intervention eller praktisk støtte i*
-

²⁵ Kanel, K. (2015). *A guide to crisis intervention*. Cavaola, A. A., & Colford, J. E. (2018). *Crisis intervention: A practical guide*. Fiore, J. (2021). A systematic review of the dual process model of coping with bereavement (1999–2016). *Omega: Journal of Death and Dying*, 84(2), 414–458

²⁶ Oversat og bearbejdet fra: Kanel, K. (2015). *A guide to crisis intervention*.

en periode? Har de behov for en samtale med en psykolog, familiebehandler eller anden person?

- Rådgiveren kender forældrene og har ofte fulgt dem over en længere periode. Omvendt har rådgiveren udarbejdet den børnefaglige undersøgelse og kan for forældrene repræsentere hele forløbet omkring anbringelsen. Der kan derfor være brug for at skifte rådgiver, når barnet er blevet anbragt.
- Nogle forældre kan have tidligere negative erfaringer med at samarbejde med anbringelsessteder eller det konkrete anbringelsessted, der skal tages højde for og arbejdes med.
- Kun de mest nødvendige fagpersoner bør deltage i de første møder, og forældrene bør selv være med til at vælge mødedeltagere.

I det indledende sagsforløb skal den kriseinformerede praksis tænkes ind, bl.a. ved at:

- Der er tydelighed om den videre proces efter anbringelsen, fx hvornår forældrene skal se deres barn, besøge anbringelsesstedet og mødes med myndighedsrådgiver/familiebehandler/psykolog mv.
- Der er opmærksomhed på forældrenes sorg i arbejdet med forældrehandleplanen. I mange tilfælde vil det være relevant at have fokus på forældrenes sorgarbejde i de første mål, der udarbejdes.
- Det at stå i en krise kan gøre det svært at rumme og forstå mange oplysninger på én gang. Send derfor gerne påmindelser til forældrene forud for møder, og tænk i flere kortere møder med færre punkter på dagsorden.
- Der kan være behov for krisesamtaler med en krisepsykolog, hvor forældrene får mulighed for at tale om den krise, som anbringelsen kan være. Ved at afholde krisesamtaler kan man sikre sig, at forældrenes chok og sorg bliver bearbejdet, samt at de får mulighed for at dele deres tanker, bekymringer og spørgsmål, inden de vokser sig større.

Under anbringelsen er det vigtigt at have blik for, at:

- Kriser og sorg følger ikke nogen fast lineær udvikling, men kan opstå pludseligt og bølge frem og tilbage. Derfor er det væsentligt at sikre, at en eller flere af de personer, der er involveret i støtten, i videst muligt omfang er tilgængelig for forældrene.
 - Det overvejes, hvor samvær, møder mellem forældre og forvaltning mv. helt konkret skal foregå, og forældrenes perspektiv på lokationen inddrages. Fx kan det være u hensigtsmæssigt, hvis møder og samvær afvikles i det lokale, hvor selve anbringelsen blev besluttet, eller hvor familien har været til observation forud for anbringelsen.
 - Forældrene kan have mange forskellige kriser på én gang, fx hvis de er i risiko for at miste deres job eller bolig, eller hvis der er konflikt mellem forældrene. Ved at være opmærksom på alle forældrenes potentielle kriser, kan der tages højde for dette i tilrettelæggelsen af indsatsen.
 - Der skal løbende tages højde for, at der kan opstå nye kriser for forældrene på baggrund af de beslutninger, der træffes af en myndighed (fx beslutning om ikke at hjemgive barnet) – også i de senere faser af anbringelsen.
-

Hjælperedskaber

Nedenstående redskaber og tilgange kan understøtte den kriseinformerede praksis:

- Visualisering af forløbet – fx ved hjælp af billeder, tidslinje eller whiteboard – kan bruges til at skabe overblik over anbringelsen og perioden frem til anbringelsen og understøtte, at forældrene kan sætte ord på krisen.
- Signs of Safety (SOS) er et redskab, der kan anvendes til at foretage risikovurderinger i børnesager. Med SOS fokuseres både på forhold, der bekymrer, og på beskyttelsesfaktorer, herunder forældrenes ressourcer.
- Aktiv lytning er en metode til at vise forældrene, at de bliver hørt, og at der er et rum for at udtrykke deres følelser samt opbygge tillid, respekt og forståelse. Ved bl.a. at give forældrene fuld opmærksomhed, med få ord gengive de følelser, som forældrene giver udtryk for, og stille opfølgende spørgsmål kan man vise forældrene, at man lytter og er interesseret i at forstå dem.

EKSEMPEL – FORÆLDREJSE

Peter er ti år og har været anbragt siden sommeren 2020. Forud for anbringelsen er der forsøgt adskillige andre tiltag fra kommunens side for at sætte mor, Simone, i stand til at varetage omsorgen for Peter. Simone har ikke givet samtykke til anbringelsen og ønsker generelt ikke at deltage i et samarbejde. Hun har løbende oplevet sig overvåget og kontrolleret.

På trods af dette har Simone en grundlæggende positiv indstilling over for sin rådgiver, hvorfor hun indvilliger i at modtage målrettet støtte. Ved det første møde fokuseres der meget på Simones krisereaktion, og rådgiver anerkender hende i, at det at få anbragt sit barn udløser en så stor livsomvæltning, at man har behov for hjælp og støtte til at tilpasse sig sin "nye" tilværelse. Simone ses at blive tiltagende afslappet under mødet og beretter at føle sig hørt. På mødet aftales det med Simone, at hun skal deltage i samtaler hos en krisepsykolog.

Den kriseinformerede tilgang har betydet, at Simone nu deltager i alle aftalte samtaler, og forløbet har sat hende i stand til i højere grad at handle i samarbejde med kommunen. Aktuelt er hun i gang med en fornyet forældrekompetenceundersøgelse.

Ressourcefokuseret tilgang

HVAD

Anerkend og arbejd aktivt med forældrenes ressourcer ved at møde forældrene med respekt og en undersøgende tilgang med henblik på at understøtte deres tro på sig selv og skabe en positiv udvikling hos dem.

HVORFOR

Forældre, der får deres barn anbragt uden for hjemmet, kan have en oplevelse af at være stemplet som dårlige forældre. At nogle andre tager over, kan give dem en følelse af at være blevet tilsidesat, give dem en grundlæggende usikkerhed i forælderrollen og påvirke deres overskud og ressourcer til at indgå i en positiv relation med barnet. Det er derfor hverken i forældrenes, børnenes eller samarbejdets interesse, at forældrene oplever en vedvarende følelse af ikke at slå til.

Mindsettet er helt grundlæggende for det ressourcefokuserede arbejde.²⁷ Ved at rette blikket fremad og fokusere på forældrenes styrker kan forældrene blive opmærksomme på deres forældrekompetencer og på, hvordan de kan udvikle deres forældreevner og opnå den ønskede forandring.²⁸

Fokus på forældrenes styrker og ressourcer skal også komme til udtryk i handlinger – herunder fx hvilke muligheder man præsenterer forældrene for, og hvordan de inddrages i beslutninger, informeres i processen mv. På trods af ofte spinkle netværk har nogle forældre personer i deres netværk, som kan være en ressource for dem. Synliggørelse og inddragelse af forældrenes netværk kan hjælpe dem med at få øje på, hvilke ressourcer der ligger her.

Den ressourcefokuserede tilgang sætter fokus på og inddrager forældrenes ressourcer aktivt i hele forløbet. I udredningen af forældrenes behov belyses forældrenes ressourcer, og der sikres en balanceret udredning, hvor både forældrenes styrker og udfordringer er tydelige. I dialogen med forældrene anerkendes deres ressourcer, og forældrene gøres opmærksomme på de ressourcer, som de besidder. Tilsvarende inddrages forældrenes ressourcer aktivt i tilrettelæggelsen af forløbet, så indsatsen bygger herpå.

Potentielle gevinster

Den ressourcefokuserede tilgang kan have en række potentielle gevinster. Forældrene vil blive mere opmærksomme på deres egne ressourcer og vil opleve, at de bliver anerkendt for det, de kan. Forældrene vil i højere grad opleve, at medarbejderne tror på, at de kan udvikle sig, og herigennem vil deres tro på sig selv og motivationen for at modtage indsatsen vokse.

Inddragelse af forældrenes ressourcer i indsatsen betyder også, at forældrene vil opleve, at deres viden om barnet bliver anerkendt og sat i spil, hvilket også vil bidrage positivt til indsatsen. Hermed vil forældrene også have et bedre udgangspunkt for at styrke relationen til barnet. Evalueringen af indsatsen viser, at forældrene i højere grad oplever, at der er fokus på, hvad der går godt, og hvad der lykkes for forældrene, hvilket forældrene oplever meget positivt.

²⁷ Carol S. Dweck (2006). *Du er hvad du tænker - den nye mindset-teori om vejen til succes*

²⁸ Insoo Kim Berg & Peter De Jong (2006). *Løsningsfokuserede samtaler*, Mike Slade m.fl. (2008). *Recovery – Fra begreb til virkelighed*. Socialstyrelsen: <https://socialstyrelsen.dk/handicap/psykiske-vanskeligheder/rehabilitering>, Socialstyrelsen: <https://vidensportal.dk/voksne/recovery>

HVORDAN

Den ressourcefokuserede tilgang går i høj grad på tværs af faserne i indsatsen. I det følgende udfoldes eksempler på de implikationer, som den ressourcefokuserede tilgang har for praksis:

- Der etableres et tæt og ligeværdigt samarbejde med forældrene ved at forældrene indgår i tværfaglige møder og er med til at bestemme, hvem der skal indgå på møderne (fx om anbringelsesstedet skal indgå).
 - Forældrenes styrker og ressourcer tydeliggøres på fælles møder, fx ved at beskrive eller tegne ressourcerne, og der sættes ord på, hvad forældrene kan, så de derved får en større tro på sig selv.
 - Myndighedsrådgiveren og andre relevante aktører, som deltager på møder med forældrene, giver plads til, at forældrenes ressourcer får lov til at være i fokus. Det kan konkret ske ved at sørge for, at forældrene får taletid på møderne.
 - Forældrene får succesoplevelser, fx ved at opstille meget overskuelige delmål i forældrehandleplanen og anerkende tydeligt, når målene opnås. (Dette udfoldes nærmere i kerneelementet om handleplan).
 - Forældrenes spiller en rolle i barnets liv, hvor det er muligt. Det kan fx være, at forældrene har et ønske om at gå en tur med barnevognen eller deltage i forældremøder. Ved at inddrage forældrenes erfaring og indsigt kan de få en følelse af at være værdifulde, samtidig med at deres indsigt kommer barnet til gode.
 - Forældrene støttes i at skabe et bæredygtigt netværk og synliggøre de ressourcer, der er i deres sociale netværk, som kan støtte dem. Det kan være personer i forældrenes private netværk eller i deres professionelle netværk, som forældrene har tillid til og ser som en ressource. Netværket kan fx inddrages via netværksmøder.
 - Det kan være nødvendigt at støtte forældrene i at identificere og formulere udfordringer, som de selv oplever at have brug for hjælp til. Her er det vigtigt ikke at dømmе forældrene baseret på deres tidligere situation.
 - I nogle tilfælde kan fokus på forældrenes ressourcer skabe en forventning om hjemgivelse. Derfor er det særligt vigtigt at have en tydelig forventningsafstemning med forældrene i forhold til målet om hjemgivelse – hvorvidt og hvordan det er realistisk.
 - Vær opmærksom på at der kan være fortællinger, som "hænger ved" forældrene, og som kan gøre det svært for forældrene at udvikle sig. Ved at arbejde målrettet på at skabe en ny fortælling om forældrene, kan der dannes et bedre udgangspunkt for udvikling.
 - Den ressourcefokuserede tilgang kan udfordre relationen til anbringelsesstedet. Fx kan en plejefamilie opleve deres rolle og funktion "truet." Derfor er det vigtigt, at anbringelsesstedet har forståelse for indsatsen og bakker op om at udvikle forældreressourcerne. Det sker ved at:
 - tale med anbringelsesstedet om forløbet, fx via oplæg og dialog om mindset, og tydeliggøre deres rolle heri
 - italesætte og tydeliggøre forældrenes ressourcer over for anbringelsesstedet, så de har blik for og kan inddrage disse i samarbejdet med forældrene.
-

Der er desuden en række praksisimplikationer, der indkredser, hvordan man sikrer et stærkt samarbejde med anbringelsesstedet generelt. Disse fremgår under kerneelementet om *tæt tværfagligt samarbejde*.

Hjælperedskaber

Nedenfor uddybes eksempler på konkrete metoder og redskaber, som kan anvendes i den ressourcefokuserede tilgang:

- Signs of Safety (SOS). Ved at anvende SOS rettes fokus både på forhold, der bekymrer, og på beskyttelsesfaktorer, herunder forældrenes ressourcer. Derved skaber metoden balance i risikovurderingen af barnet og familien.
- Motiverende samtale (MI). Ved brug af MI støttes forældrene i at frembringe egne argumenter og grunde til at lave en forandring.²⁹ En vigtig del af den motiverende samtale består i at hjælpe forældrene til at se egne ressourcer og derved se mulige måder at løse egne problemstillinger på.
- Netværkskort kan bruges til at synliggøre, hvilke personer i forældrenes netværk der kan være en del af indsatsen, og dermed synliggøre ressourcer, som forældrene kan trække på.³⁰

EKSEMPEL – FORÆLDREJSE

Familie med mor (Camilla) og to døtre på 8 og 13 år. Camilla mangler generelt overskud og er psykisk sårbar. På anbringelsestidspunktet var hjemmet meget rodet og uhygiejnisk. Familiebehandleren indledte samarbejdet med at være nysgerrig og lyttende i forhold til Camillas behov, som i første omgang var ønsket om praktisk hjælp i forhold til oprydning. Familiebehandler gik sammen med Camilla i gang med oprydning. Camilla blev anerkendt for de ting hun gjorde, hvilket motiverede hende til at fortsætte på egen hånd. Herudover havde Camilla et ønske om hjælp til, hvordan hun skulle tale med sit barn. Derfor var familiebehandler til stede under samværet og vejledte Camilla med afsæt i den ressourcefokuserede tilgang ved at fremhæve, når hun havde god kontakt til sin datter, og bemærke, hvilke reaktioner det affødte hos datteren.

I samarbejds møderne spørges der altid først til Camillas oplevelse, hvorefter de øvrige samarbejdspartnere får mulighed for at bidrage med deres oplevelser af, hvad der fungerer, og hvilke af Camillas ressourcer der kan bidrage på vejen hen mod målene. I forældrehandleplanen fremgår konkret, hvilke delmål, aftaler og ressourcer, der kan bidrage til målene, og nye ressourcer tilføjes løbende, som man bliver opmærksom på dem.

Gennem den ressourcefokuserede indsats har Camilla fået en bedre relation til sine børn. Hun krammer nu sine børn, har en bedre kommunikation og færre konflikter med dem. Hun fejrer også børnenes fødselsdage sammen med anbringelsesstederne og deltager i alle undersøgelser/udredninger vedrørende børnene.

Camilla har også fået et bedre samarbejde med myndighed og anbringelsessteder, hun oplever sig inddraget og oplever at de lytter til hendes erfaringer som mor. Der er generelt mere stabilitet i hverdagen, hvilket kan ses, ved at Camilla kommer til møderne med jobcenter, går til læge og har fået en bostøtte, og der er kommet styr på økonomi.

²⁹ Gregers Rosdahl (2013). *Den motiverende samtale i teori og praksis*

³⁰ Netværkskort – redskab: <https://socialstyrelsen.dk/unge/psykisk-saarbarhed/metoder-og-tilgange/samarbejdsmodellen-1>

Målrettet forældrehandleplan

HVAD

Understøt forældrene i at formulere mål for indsatsen, og følg hyppigt op på deres progression med henblik på at motivere forældrene til at tage ejerskab for egen udvikling.

HVORFOR

Forældre med anbragte børn har brug for at forstå årsagen til anbringelsen og få lagt en plan for, hvad der skal ske fremover – herunder særligt hvad de selv kan gøre.

Det er et krav, at der udarbejdes en forældrehandleplan, når det vurderes, at forældre med anbragte børn har behov for støtte efter servicelovens § 54, stk. 2. Ved at udarbejde en forældrehandleplan og opsætte få konkrete mål for indsatsen sammen med forældrene bliver det lettere at samarbejde om udviklingen. Det kan samtidig bidrage til, at forældrene oplever større ejerskab over mål og handleplan.³¹

Hensigten med at udarbejde en målrettet forældrehandleplan sammen med forældrene er at sikre, at målene er konkrete for forældrene, tager udgangspunkt i deres ønsker og motivation og dermed understøtter ejerskab. Handleplanen kan på den måde fungere som et fælles redskab mellem forældrene og de involverede fagpersoner.³²

Potentielle gevinster

Udarbejdelsen af en målrettet forældrehandleplan har flere positive gevinster. Forældrene kan se sig selv i handleplanen og er herigennem mere motiverede for at følge og tage ejerskab for denne. De vil opleve, at der er en plan, som adresserer deres udvikling med kortsigtede mål, som de kan følge og potentielt se fremskridt i forhold til. Forældrene vil herigennem bedre kunne se og forstå, hvad de skal ændre, hvis der skal være mulighed for mere samvær, eller hvis deres barn på sigt skal hjemgives. Arbejdet med handleplanen får dermed også positiv indflydelse på anbringelsen. Evalueringen viser, at forældrene med den målrettede forældrehandleplan oplever, at de bliver inddraget i formuleringen, og at de mål, der opstilles, tager udgangspunkt i deres konkrete livssituation, og dermed i højere grad afspejler deres ønsker og oplevede behov.

HVORDAN

Handleplanen anvendes fra starten af indsatsen og som et gennemgående samarbejdsredskab i indsatsens faser. I det følgende udfoldes eksempler på de implikationer, som det at arbejde med en målrettet forældrehandleplan har for praksis:

- Forældrehandleplanen (§ 54, stk. 2), skal udarbejdes sammen med forældrene og tydeligt vise målene og vejen til at opnå disse.
 - Handleplanen indeholder et overordnet formål med anbringelsen og tydeliggør anbringelsesgrundlaget samt de lang- og kortsigtede mål. På denne måde er det muligt at tydeliggøre for forældrene, hvad der arbejdes hen imod, og hvad der omvendt ikke ligger inden for formålet med anbringelsen.
-

³¹ Ankestyrelsen (2021). *Støtte efter servicelovens § 54 til forældre, hvis barn er blevet anbragt*.

³² Ibid.

-
- Målene tager udgangspunkt i forældrenes ønsker, behov og motivation og formuleres i tæt dialog med forældrene, så de tager ejerskab for handleplanen. Målene kan forholde sig til alle relevante aspekter af familielivet. Det kan fx være nødvendigt at udarbejde mål for praktiske ting som økonomi, bolig eller hygiejne, før der fokuseres på forældrekompetencer. Konkret lægges der vægt på følgende i udarbejdelsen af målene:
 - Lad forældrene selv komme med forslag til målene.
 - Formulér målene kort og i et sprog, som forældrene selv bruger. Det er vigtigt at sikre, at alle har samme forståelse af ordene – undgå faglige begreber.
 - Formulér konkrete, handlingsanvisende mål, hvor det er tydeligt, hvad forældrene skal arbejde på. Det kan være en fordel at arbejde med meget kortsigtede mål (snublemål).
 - Formulér maks. tre mål for de næste én til to måneder, og revider derefter målene i dialog med forældrene.
 - Handleplanen kan også indeholde aftaler mellem forældre og anbringelsessted om kontakten med barnet, fx i forhold til aftaler om telefonsamtaler, modtagelse af billeder og information om barnet.
 - For nogle forældre er det relevant at udarbejde en helhedsorienteret handleplan, som også omfatter forældrenes eventuelle andre indsatser, fx i regi af jobcenter eller misbrugscenter. Hermed sikres en fælles retning for indsatserne. Koordinationen kan fx ske, ved at de fagprofessionelle koordinerer forældrenes forskellige indsatser og mål herfor via faste møder, så det sikres, at der arbejdes i samme retning. Dette uddybes også under kerneelementet om tæt tværfagligt samarbejde.
 - Alle aktører omkring forældrene får med handleplanen samme udgangspunkt for indsatsen og information om aftalerne med forældrene. Ved at dele viden om forældrenes mål med anbringelsesstedet forberedes anbringelsesstedet på, hvad arbejdet med forældrene vil indebære. Her er det vigtigt at sikre sig, at forældrene har givet samtykke til, at deres handleplan deles.
 - Der følges systematisk op på forældrenes progression i forhold til målene på handleplansmøder, fx hver anden uge eller hver måned. Herved tydeliggøres forældrenes udvikling. Den systematiske opfølgning bør også bruges til at identificere, om der er brug for at justere indsatsen. Der kan herudover løbende laves mere uformelle tjek-ind med forældrene efter behov.
 - Lad forældrene bestemme, hvem der skal deltage på handleplansmøderne.

Hjælperedskaber

Nedenfor uddybes eksempler på konkrete metoder og redskaber, som kan anvendes i arbejdet med den målrettede forældrehandleplan:

- Signs of Safety (SOS) kan anvendes til at foretage risikovurderinger i børnesager. Ved at anvende SOS i arbejdet med handleplanen rettes fokus både mod forhold, der bekymrer, og på beskyttelsesfaktorer, herunder forældrenes ressourcer. På den måde kan der skabes et balanceret billede af forældrenes situation.
 - SMART-mål, der opfylder de fem kriterier (specifikt, målbart, attraktivt, realistisk, tidsbestemt), kan være et redskab til at arbejde med at formulere konkrete og målbare mål. Det er dog
-

vigtigt at være opmærksom på, at forældrenes ejerskab af handleplanen er centralt, og at dette ikke må forsvinde, hvis der arbejdes med særlige målformuleringer.

- Ved at anvende visuelle virkemidler, som fx billeder, illustrationer, tidslinjer, måltrapper og dagbog, i samarbejdet med forældrene kan man understøtte inddragelsen af forældrene og synliggøre fx de næste skridt i processen for forældrene og herigennem understøtte forældrenes forståelse.
- I arbejdet med forældrehandleplanen kan der tages udgangspunkt i Socialstyrelsens skabelon.³³ Man kan også vælge at tilføje elementer til handleplanen, som understøtter indsatsen. Det kan fx være et felt om forældrenes ressourcer eller visuelle greb, der kan hjælpe med at vise trin på vejen i forældrenes udvikling – fx via illustrationer af trædesten eller trappetrin med kortsigtede mål, som leder mod det mere langsigtede formål.

EKSEMPEL – FORÆLDREJSE

Line og Carsten har i en lang årrække haft deres tre børn anbragt på grund af forældrenes daglige forbrug af alkohol samt Lines psykiske lidelse med svære angstanfald.

Line og Carsten har tidligere arbejdet ud fra en forældrehandleplan, men samarbejdet med kommunen var ikke præget af tillid. I forbindelse med den målrettede støtte har de oplevet en stor udvikling, når deres egne tanker, ønsker og mål blev konkret inddraget i udarbejdelsen af målene. Handleplanerne er udarbejdet på netværksmøder, hvor alle har bidraget, herunder plejefamilien, forvaltningen, familiebehandler og forældrene selv. Handleplansmøderne tog udgangspunkt i Signs of Safety, og forældrenes ønsker og mål kom i centrum, mens fagpersonerne bidrog med at kortlægge ressourcer og undtagelser.

Gennem indsatsen og arbejdet med handleplanerne oplever Line og Carsten et styrket samarbejde med kommunen, og de har taget stort ejerskab for handleplanerne, som har tydeliggjort deres udvikling og kompetencer. Familien blev afsluttet i den målrettede støtte efter halvandet år, idet børnene blev hjemgivet.

³³ <https://socialstyrelsen.dk/nyheder/2020/ny-skabelon-til-foraeldrehandleplan>

Individuelt tilpasset støtte

HVAD

Sammensæt og tilpas indsatsen, så den er fleksibel over for forældrenes situation og adresserer deres konkrete behov med henblik på at give forældrene de bedste muligheder for at profitere af støtten.

HVORFOR

Det er forskelligt fra familie til familie, hvilke problematikker der har været årsag til anbringelsen, hvilke udfordringer forældrene selv oplever at have, og hvilke forudsætninger forældrene har for at arbejde med deres forældrekompetencer og familiens situation.

Ifølge serviceloven skal der sikres en systematisk inddragelse af familie og netværk. Formålet er at sikre individuel tilpasning af støtten, og at indsatsen bygger på familiens ressourcer og muligheder. Inddragelse kan betragtes som en forudsætning for, at de fagprofessionelle kan kvalificere deres indsats. Inddragelse er en del af en situeret tilgang, altså at støtten er i overensstemmelse med den situation, den enkelte familie er i.³⁴

Forskning peger på, at individuelt tilrettelagte indsatser, der fleksibelt tilpasses den enkeltes behov, ønsker og forudsætninger, viser bedre resultater end brede programmer.³⁵ Dette indebærer også, at forældrene skal have støtte til at tackle de udfordringer og behov, som de selv anerkender og er motiverede for at arbejde med.³⁶ Det kan fx være støtte til at skabe stabile og understøttende rammer for familien og at lære at kunne regulere sig selv emotionelt, aflæse barnet, se og glædes over barnets små succeser, indgå i problemløsning, være fleksibel mv. Det kan også handle om praktiske ting i forældrenes hverdag.

Samtidig kan forældrene have behov for støtte til at forstå barnet og til at agere hensigtsmæssigt i samværet med barnet.³⁷ Jo mere situationsspecifik og handlingsanvisende støtten er, desto mere konkret og hjælpsom er den for forældrene.

Erfaringer viser, at indsatsen typisk består af familiebehandling og praktisk pædagogisk støtte, og at fokus og indhold i indsatsen ændres undervejs i den målrettede støtte, i takt med at forældrenes behov ændres.

Potentielle gevinster

Ved at tilrettelægge støtten efter forældrenes behov og gøre den handlingsorienteret vil forældrene opleve, at støtten er relevant, og at de får målrettet hjælp til at tackle deres udfordringer og dermed også opnå deres handleplansmål. Det vil styrke forældrenes motivation for at modtage støtten. Som følge af den individuelt tilpassede støtte kan forældrene opleve, at de udvikler sig og forbedrer

³⁴ University, College Lillebælt, Inquiry, Partners & Socialstyrelsen (2012). Håndbog om forældresamarbejde, Pluss Leadership, Realize & VIA University College (2020). Vidensafdækning af tværgående indsatser omkring udsatte familier.

³⁵ Filip Wollter (2022) Determining interventions for vulnerable families: the nature of disagreement and consensus-seeking, *European Journal of Social Work*, 25:2, 250-262.

³⁶ Morris, K. (2013). *Troubled families: Vulnerable families' experiences of multiple service use: Vulnerable families' experiences*. *Child & Family Social Work*, 18(2). Thomas J. Dishion, Laretta M. Brennan, Daniel S. Shaw, Amber D. McEachern, Melvin N. Wilson og Booil Jo (2014): *Prevention of Problem Behavior Through Annual Family Check-Ups in Early Childhood: Intervention Effects From Home to Early Elementary School*. Filip Wollter (2022) *Determining interventions for vulnerable families: the nature of disagreement and consensus-seeking*, *European Journal of Social Work*, 25:2, 250-262.

³⁷ Center on the Developing Child at Harvard University (2017). *Three Principles to Improve Outcomes for Children and Families*. <http://www.developingchild.harvard.edu>

deres forældrekompetencer, hvilket igen bidrager til at sikre et godt anbringelsesforløb for barnet. Evalueringen viser, at forældrene i højere grad oplever at blive hørt i forhold til deres ønsker til støtten og i højere grad oplever at blive mødt med relevant støtte.

HVORDAN

Indholdet i den individuelle støtte varierer lidt i de forskellige faser. I opstartsfasen vil der således ofte være fokus på mulighederne for at inddrage familie og netværk støtte, og der kan være behov for praktisk pædagogisk støtte for at rydde op efter det kaos, som anbringelsen kan have forårsaget.

I forandringsfasen vil der ofte være fokus på udvikling af nye færdigheder hos forældrene, hvor fagpersonerne gennem modellering viser hensigtsmæssigt initiativ og respons samt giver feedback. Der kan også arbejdes med at forbedre mulighederne for samvær.

I vedligeholdelsesfasen arbejdes der med videreudvikling af specifikke personlige færdigheder (fx møde til tiden) eller forældrefærdigheder (fx sætte grænser med milde konsekvenser).

I det følgende udfoldes eksempler på de implikationer, som den individuelt tilpassede støtte har for praksis:

- Indsatsen kommer hele vejen rundt om familielivet og tager højde for forhold og livsbetingelser, der kan blokere for, at forældrene kan udvikle sig. Hvis der fx er udfordringer i relationen mellem forældrene, kan det være nødvendigt at støtte forældrene her. Det samme gælder udfordringer med fx økonomi og jobsituation. I nogle tilfælde kan det også være relevant at tilbyde forældrene praktisk pædagogisk støtte i hjemmet.
- Indsatsen opstartes umiddelbart, når behovet er afdækket, så forældrene ikke skal vente på støtte.
- Støtten er bundet op på de mål, som forældrene selv har været med til at definere i deres handleplan samt forældrenes udfordringer og de problematikker, der er i forhold til barnet og eventuelt anbringelsesstedet.
- Støtten er situationsbundet og handlingsanvisende – fx via modelindlæring, hvor en fagperson viser forældrene, hvordan de kan agere sammen med barnet i konkrete situationer, såsom spisesituation, legesituation eller lektiehjælp.
- Forældrene modtager feedback på deres kontakt og samvær med barnet. Der er en tæt dialog med forældrene, særligt før og efter samvær med barnet, og forældrene reflekterer over, hvordan barnet oplever samværet.
- At støtten er fleksibel, betyder bl.a., at en målrettet støtte til forældrene til tider kan handle om indsatser, som forældrene modtager i andre forvaltninger. Der skal derfor skabes overblik over alle indsatser omkring forældrene på tværs af forvaltninger, fx jobcenter og misbrugscenter. Relevante fagpersoner, som har ansvar for andre indsatser omkring forældrene og mødefrekvensen af disse indsatser, tænkes ind i tilrettelæggelsen og udførelsen af støtten.

Det kan desuden være virksomt at tænke forældrenes netværk ind – se praksisimplikation under *Ressourcefokuseret tilgang*.

Hjælperedskaber

Nedenfor uddybes eksempler på konkrete metoder og redskaber, som kan anvendes i forbindelse med den individuelt tilpassede støtte:

- Mentaliseringsbaseret terapi og andre mentaliseringsbaserede metoder kan være brugbare i arbejdet med forældrene.³⁸ Ved at arbejde med forældrenes mentaliseringsevne bliver det lettere for forældrene at forestille sig barnets tanker, følelser, behov og antagelser, hvilket kan styrke forældreevnen.
- Forældrekurser og forældreprogrammer som PMTO, De Utrolige År og Stepping Stones, der styrker forældrenes konkrete forældrefærdigheder, støtter dem i deres kommunikation med deres børn og deres forståelse af børnenes reaktionsmønstre samt styrker deres egne muligheder for følelsesmæssig regulering, kan medvirke til at forbedre samværet under anbringelsen og forældreevnen generelt.³⁹
- Psykoedukation kan medvirke til, at forældrene får en større forståelse af deres udfordringer og sårbarheder samt af, hvordan dette påvirker deres liv og relation til barnet. Det kan også hjælpe til, at forældrene får en bedre forståelse af barnets udfordringer.

EKSEMPEL – FORÆLDREJSE

Familie med far, mor og to døtre. Forældrene er skilt og begge piger er anbragt. Far (Søren) får en dom for vold mod pigerne og har derefter overvåget samvær i en lang periode.

Gennem den individuelt tilpassede støtte er der brugt tid på at snakke Sørens egen opvækst igennem med ham og udvikle hans mentaliseringsevne, så han bedre kan skille egne behov/oplevelser fra børnenes samt vende fokus mod børnenes trivsel.

Søren havde et ønske om at blive bedre til at tøjle sit temperament. Der er forsøgt effektregulering – bl.a. via konflikttrappen, konkrete lister med aktiviteter, der flytter fokus fra det negative til det positive, og samtaler med fokus på, hvornår det lykkes. Der er også brugt styrketest og blevet arbejdet med Sørens topstyrker.

Søren havde et stort ønske om mere og anderledes samvær. Der er sammen med samværskonsulenten og rådgiver ændret i samvær, rammer og arbejdsplaner. Der er også arbejdet med større tilgængelighed og konkrete aftaler med forventningsafstemning. Dette har været en koordinerende, mæglende opgave med fokus på konkrete løsninger.

Søren oplever, at han gennem den individuelt tilpassede indsats er blevet bedre til at tøjle sit temperament og se sine døtres behov i samværene. Der er kommet mere ro på samværet med døtrene og samværet er nu støttet og foregår hos Søren. Søren kører selv pigerne til og fra samvær og håber på snart at kunne se dem uden støtte. Han er også blevet mere aktiv i børnenes skole og fritidsaktiviteter.

³⁸ Socialstyrelsen. <https://vidensportal.dk/temaer/selvskadende-adfaerd/indsatser/mentaliseringsbaseret-terapi>

³⁹ Socialstyrelsen: Vidensportalen

Tæt tværfagligt samarbejde

HVAD

Skab et stærkt tværfagligt samarbejde mellem parterne omkring barnet (rådgiver, anbringelsessted og andre fagpersoner) med henblik på at skabe et smidigt forløb, hvor fagligheder bringes i spil, når det er relevant, og der kommunikeres samstemt.

HVORFOR

For at sikre kvaliteten og stabiliteten i et anbringelsesforløb er det centralt, at der skabes et godt samarbejde mellem forældre, myndighed, anbringelsessted og andre involverede fagpersoner i forbindelse med barnets anbringelse. Et velfungerende tværfagligt samarbejde er med til at sikre, at de forskellige indsatser omkring familien er koordinerede og peger i samme retning, samt at alle bakker om de samme løsninger.⁴⁰

I den målrettede støtte til forældre inddrages der typisk flere fagpersoner – familiebehandlere, samværskonsulenter, familieplejekonsulenter og § 54-støttepersoner – som har vigtige roller i forhold til at sikre et godt forløb. Det har dog også vist sig, at fagpersonerne via deres forskellige roller kan have forskellige perspektiver på indsatsen og forskellige tilgange til forældrene. Det kan både skabe forvirring hos forældrene og betyde, at den målrettede støtte ikke implementeres fuldt ud. I nogle tilfælde kan forældrene også opleve, at det kan være svært at skelne mellem § 54-støttepersonen og andre fagpersoner omkring forældrene.

Mange forældre vil herudover have indsatser i regi af andre forvaltninger, fx jobcenter eller misbrugscenter. Det er derfor også vigtigt at sikre koordination med eventuelt andre indsatser, som i værste fald ellers kan trække i andre retninger end den målrettede støtte eller stå i vejen for forældrenes udvikling. Dette forudsætter et dynamisk samarbejde, hvor forældrenes og familiens problemstillinger er styrende for, hvilke fagpersoner der løbende skal indgå i det tværfaglige samarbejde omkring familien.⁴¹

Hensigten med det tætte tværfaglige samarbejde er at bringe fagligheder i spil, når de er relevante, samt koordinere og kommunikere samstemt. Det tværfaglige samarbejde etableres, når den målrettede støtte iværksættes til forældrene og er gennemgående i alle faser i indsatsen.

Potentielle gevinster

Et stærkt tværfagligt samarbejde kan potentielt have flere positive effekter for forældrene. Forældrene vil opleve, at der er en tæt sammenhæng og koordination om indsatsen på tværs af de relevante fagpersoner i forløbet. Dette vil bidrage til, at forældrene er motiverede for at indgå i samarbejdet og understøtte, at forløbet kan skabe kontinuitet i anbringelsen.

HVORDAN

Det tætte tværfaglige samarbejde er gennemgående i indsatsens tre faser. I det følgende udfoldes eksempler på de implikationer, som det tætte tværfaglige samarbejde har for praksis:

- Skab et forum for samarbejde mellem forældrene og de relevante fagpersoner – fx via løbende tværfaglige møder – som kan være med til at sikre et smidigt samarbejde og
-

⁴⁰ Socialstyrelsen (2019). *Håndbog for det gode anbringelsesforløb i familiepleje*.

⁴¹ Højholdt, A. (2013). *Tværprofessionelt samarbejde i teori og praksis*.

koordination til andre indsatser. Lad forældrene bestemme, hvem der sidder med til de tværfaglige møder.

- Det kan også være relevant at afholde tværfaglige møder uden forældrene for at afstemme faglige tilgange og fælles retning på tværs af fagpersoner.
- Orientér alle parter omkring forældrene grundigt om indsatsens formål og rammer, så de kender deres rolle i indsatsen og har samme forståelse af opgaver og aftaler i forbindelse med indsatsen. Det kan fx sikres ved at holde et indledende møde for alle fagpersoner i indsatsen. Følgende overvejelser er relevante i forhold til samarbejdet:
 - I tilgangen til samarbejdet lægges der vægt på, at aktørernes forskellige syn kan bidrage til at kvalificere en fælles løsning.
 - I fordelingen af ansvar fokuseres der på, hvem der har en god relation og kontakt til forældrene. Koordinationsopgaven kan ligge hos andre end myndighedsrådgiveren og skifte hænder undervejs.
 - Særligt indledningsvis i forløbet bruger fagpersonerne tid på at opnå en fælles forståelse af hensigten med anbringelsen og indsatsen, så der er klarhed om roller, og der kan kommunikeres ensartet på tværs.
- Der udarbejdes en samværsplan med henblik på at tydeliggøre rammerne for samvær og sikre enighed om samværsaftaler. Det er vigtigt at forklare og være tydelig om årsager og forklaringer på beslutninger, der træffes om samværet.
- Anbringelsesstedet er en vigtig samarbejdspartner i forhold til at opnå et godt forløb og ro for barnet. For at sikre et tæt samarbejde med anbringelsesstedet skal man:
 - inddrage anbringelsesstedet fra start, fx bilateralt via anbringelseskonsulent eller myndighedsrådgiver, og forklare hensigten med forløbet. Det kan dog være en fordel ikke at inddrage anbringelsesstedet i det indledende møde med forældrene, da mange tilstedeværende kan virke voldsomt for forældrene, som typisk er i en meget sårbar situation.
 - rammesætte, at tilgangen udgør en væsentlig del af plejeopgaven for anbringelsesstedet, og afklare anbringelsesstedets rolle og opgaver i forløbet. Hvor der er et mål om hjemgivelse, skal dette tydeliggøres for anbringelsesstedet.
 - understøtte et godt samarbejde mellem forældre og anbringelsessted ved at informere anbringelsesstedet om vigtigheden af, at forældrene indgår i barnets liv.
 - anerkende anbringelsesstedets reaktioner og oplevelser samt give plads til, at anbringelsesstedet kan lufte bekymringer, fx i forbindelse med samvær. Anbringelsesstedet kan eventuelt tilbydes supervision eller efterbearbejdende samtaler og herigennem muliggøre, at anbringelsesstedet kan dele og bearbejde bekymringer.

Hjælperedskaber

Nedenfor uddybes eksempler på konkrete metoder og redskaber, som kan anvendes i forbindelse med det tætte tværfaglige samarbejde:

-
- Tværfaglige møder kan bruges til at skabe et forum for samarbejde mellem forældrene, myndighed og udfører. Tværfaglige møder kan have forskellige former – fra møder, hvor forældrene spiller en stor rolle, til et mere tværfagligt forum for fagpersonerne.⁴²
 - Der kan udarbejdes en samarbejdsplan, som tydeliggør for forældrene, hvordan de forskellige fagpersoner involveres og hvornår.
 - Tværfaglig supervision til fagpersoner og anbringelsesstedet er et redskab til at sikre, at der bliver taget hånd om de eventuelle udfordringer, der er i anbringelsesforløbet, og til løbende at udvikle samarbejdet.

EKSEMPEL – FORÆLDREJSE

Barnet blev anbragt i plejefamilie som lille. Mor (Karen) ønskede mere samvær med det anbragte barn, men fagpersonerne omkring familien var ikke indbyrdes enige om, hvor hurtigt der skulle ske ændringer i samværet.

I den målrettede støtte til Karen har der været fokus på at styrke samarbejdet på tværs af de involverede fagpersoner. Der er afholdt tværprofessionelle møder hver måned mellem rådgiver, familiebehandler, familieplejekonsulent og samværskonsulent med socialfaglig konsulent som tovholder. På et af disse møder blev det aftalt, at der skulle være endnu tættere samarbejde mellem familiebehandler og samværskonsulent (med samtykke fra Karen). Der har derfor været løbende tæt koordinering og sparring mellem familiebehandler og samværskonsulent, så støtten er samordnet og koordineret. Plejefamilien er også blevet inddraget, med henblik på at baggrunden for beslutningerne om samvær og kontakt skulle være tydeligere for dem.

Der har været fælles supervision for de fire fagprofessionelle med fokus på, hvad henholdsvis forældrene, barnet og plejeforældrene har brug for i forhold til at få fokus på ressourcer og udvikling.

Det tættere tværprofessionelle samarbejde har medvirket til, at Karen oplever, at hun får en større stemme i samarbejdet end før. Karen giver udtryk for, at hun føler sig hørt. Hun har fået bedre forståelse for barnet og af de udfordringer, der kan være i forbindelse med øget samvær, og samværet er blevet forøget. Karen og plejemor har også fået et bedre forhold til hinanden. Karen får "postkort" fra plejemor hver måned med beskrivelse af barnets hverdag for at inddrage hende.

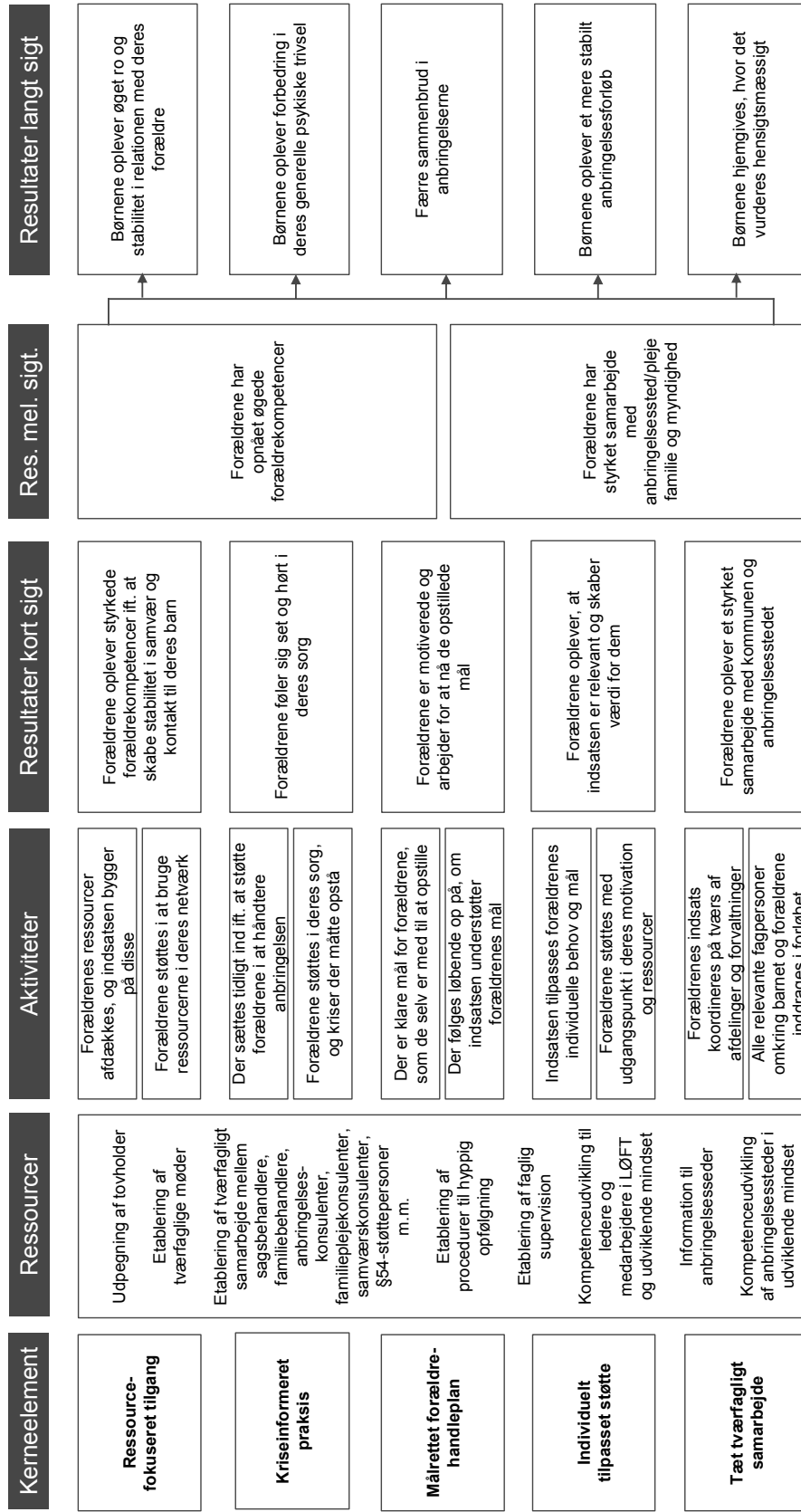
⁴² Socialstyrelsen: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling-born-og-unge/netvaerksinddragende-metoder/hvad-er-netvaerksmoder>

5. Forandringsteori

I indsatsen arbejder kommunerne som nævnt ud fra de fem kerneelementer, der tilsammen er med til at skabe resultaterne i forløbet. Forandringsteorien nedenfor viser, hvordan arbejdet med de forskellige kerneelementer forventes at afføde resultater på kort, mellemlangt og langt sigt. På mellemlangt sigt, dvs. ved indsatsens afslutning, forventes forældrene at have øget deres forældrekompetencer og have styrket samarbejdet med anbringelsessted/plejefamilie og myndighed.

På langt sigt er forventningen, at indsatsen fører til, at børnene oplever øget ro og stabilitet i relationen til deres forældre, samt at de oplever forbedring af deres generelle psykiske trivsel og et mere stabilt anbringelsesforløb. Det forventes også, at der vil være færre sammenbrud i anbringelserne, og at børnene eventuelt vil blive hjemgivet, hvor det vurderes hensigtsmæssigt.

Forandringsteorien er løbende blevet tilpasset i samarbejdet med projektkommunerne i forbindelse med udviklingen af indsatsen.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk

Januar 2023